

РЕЦЕНЗІЯ
на дисертаційну роботу
ПЕРІЧ ОЛЬГИ
на тему: «Національні меншини в політичних процесах Республіки
Словенія» на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
052 Політологія
(галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки)

Євроінтеграційні прагнення України на сьогодні є беззаперечними і наша держава фактично на полі бою вимушена виборювати своє право на європейський вибір. Водночас, країну ще очікують складні процеси трансформації політичних процесів, приведення їх у відповідність нормам та цінностям європейського співтовариства. У цьому контексті Україна має можливість спиратися на досвід інших держав, що вже стали членами Європейського Союзу у недавньому минулому. Аналіз та використання цього досвіду полягає не у калькуванні того шляху реформ, що пройшли інші країни європейської спільноти, а у залученні позитивного досвіду трансформації окремих сфер життя з урахуванням вітчизняних реалій. Український кейс у цьому відношенні цілком порівнюваний із досвідом Республіки Словенія, яка стала повноправним членом ЄС лише навесні 2004 року.

Як і більшість незалежних держав, що утворилися після розпаду СФРЮ, Словенія досить швидко зіштовхнулася з проблемою політичної участі національних меншин, які поступово залучалися до політичного життя держави ще у соціалістичний період. Словенія постала перед складним вибором – чи повністю розірвати зв'язки з соціалістичним минулим, чи використати найбільш придатні та перспективні законодавчі рішення уряду СФРЮ у сфері національної політики. Словенці обрали останній варіант, сформувавши відносно збалансовану систему національно-політичних відносин всередині країни, хоча і не позбавленої певних проблемних аспектів, вирішення яких держава декларує у майбутньому.

Таким чином, дисертаційне дослідження Ольги Періч присвячено актуальній, складній, та фактично недослідженій у вітчизняній політології проблеми, яка має безперечне практичне значення у контексті формування подальшого євроінтеграційного курсу України. Ряд результатів та висновків досліджень дисертантка сформулювала вперше.

Зокрема, О. Періч детально та критично проаналізувала структуру етнополітичного менеджменту Республіки Словенія – не тільки на сучасному етапі, але й попередні періоди становлення незалежної словенської державності. Дисертантка переконливо довела, що на формування національної політики словенського уряду вирішальний вплив

Загальний відділ
Вх. № 752/04-32
М. Ч. 2023

мав досвід та спадок структур державного етнополітичного менеджменту доби СФРЮ, що простежується ще на етапі законодавчого регулювання. Цілком влучною, на нашу думку, є авторська оцінка громіздкості та бюрократизованості тих структур державного апарату, що відповідають у Словенії за вирішення проблем національних меншин.

Окреслюючи рівні участі національних громад Словенії у політичних процесах дисертантка виразно підкреслює нерівномірність політичного представництва різних національних меншин, що значною мірою обумовлюється їх поділом на автохтонні (історичні) та так звані «нові». Італійці та угорці, які у Конституції Словенії визнані автохтонними меншинами, користуються біль широкими правами у сфері політичної участі. Держава, яка хоч і декларує рівноправ'я всіх національних громад на території республіки, все ж таки свідомо обмежує політичні права нових меншин, до яких відносять вихідців з колишньої Югославії. Ольга Періч цілком доречно пов'язує це з побоюваннями словенців за права титульної нації та впливом історичної пам'яті про часи соціалістичної Югославії.

Особливу увагу авторка роботи приділила проблемам політичної репрезентації ромської меншини, яка у Словенії користується особливим статусом. О. Періч зробила висновок, що низький рівень політичної участі ромів можна пов'язати з низьким рівнем політичної грамотності, незацікавленістю самих ромів у реалізації своїх політичних прав та загальною ізольованістю та фрагментарністю ромських меншин на території Республіки Словенія. Свої висновки дисертантка ілюструє конкретними прикладами, що висвітлювалися у національній та регіональній періодиці, зокрема періодичних виданнях національних меншин.

Аналізуючи проблеми політичної репрезентації автохтонних та нових національних громад Словенії авторка не обмежувалася описом лише зовнішніх факторів, що впливають на рівень політичної участі національних меншин, але й звернула увагу на внутрішні механізми прийняття рішень у середовищі національних громад. Зокрема, О. Періч детально висвітлила структуру громадсько-політичних організацій національних громад та їх вплив на формування політичного представництва національних меншин як на національному, так і на регіональному рівні. Ці тези дисертантки проілюстровані відповідними схемами та статистичним матеріалом. У ході висвітлення проблеми були залучені також матеріали внутрішньої звітної документації організацій та органів окремих національних меншин – перш за все тих, що є найбільш політично активними (італійська та угорська спільноти).

У черговий раз звертаючись до ромської проблематики Ольга Періч наголошує на важливості історичного інституту старійшин для ромських громад, закритість та консервативність яких аж ніяк не сприяє політизації цієї меншини з особливим статусом. Словенський уряд намагається

вирішувати це питання, організувавши курси політичної грамотності для старост ромських громад, проте успішність цієї політики залишається під великим питанням. Загалом, авторка робить висновок про досить примарні перспективи політизації ромської меншини на національному рівні через те, що політична платформа тих ромських кандидатів, які були помічені на політичній арені Словенії, не враховує інтересів інших меншин та політичних сил – через те майже нульовий рівень підтримки таких політиків.

Методологічний інструментарій дисертаційного дослідження формувався, виходячи з міждисциплінарного характеру досліджуваної проблематики та багатоаспектності теми, що обумовлювало необхідність залучення методів одразу кількох наук – політології, історії, етнології, демографії, статистики, права та багатьох інших. Проте, загалом, О. Періч дотримувалася традиційного підходу до структурування методологічної бази дисертаційного дослідження на філософські, загальнонаукові та спеціальні методи.

Дисертантка чітко визначила практичні аспекти застосування результатів дисертаційного дослідження, пов'язуючи їх, перш за все, зі своєю діяльністю, як лідерки однієї з українських громад Словенії та необхідністю налагодження двосторонньої комунікації між органами влади та організаціями національних меншин. Ряд положень та висновків дисертації можу бути впроваджені до навчального процесу, під час викладання таких курсів як «Етнополітологія», «Етнополітика країн Центральної та Південно-Східної Європи» тощо. Всі основні результати дослідження знайшли відображення у наукових публікаціях, кількість яких є цілком достатньою для рекомендації роботи до захисту.

Пропоноване дослідження характеризується логічністю викладу та завершеністю, а мета та завдання обумовлюють структуру роботи. Авторка демонструє ясність формулювань та відповідність тексту роботи науковому стилю мовлення, вільне володіння політологічними поняттями та категоріями, дотичними до теми дисертаційного дослідження.

Водночас, вважаємо за необхідне зазначити кілька дискусійних аспектів, які можуть потребувати уточнення, або доопрацювання з боку авторки:

- у третьому розділі дисертації О. Періч пропонує звернутися до типологізації політичної участі національних меншин, проте у тексті параграфів відповідного розділу йде мова переважно про аспекти політичної самореалізації окремих національних громад. Натомість, жодної типологізації авторка не пропонує. Можливо, доречним було б переглянути формулювання назви розділу 3 в цілому;

- перелік ключових слів у анотаціях до дисертації варто скоригувати з урахуванням таких терміносполучень, як «політична участь», «політичний

процес», які є одними з ключових для конкретного дисертаційного дослідження;

- авторці варто звернути увагу на узгодження окремих аспектів наукової новизни дослідження, що зазначені у вступній частині з положеннями, наведеними у висновках – вони мають бути чітко співвіднесені.

Проте, згадані зауваження, які мають більше рекомендаційний характер, загалом не знижують високого теоретичного та практичного рівня роботи. Дисертація Періч Ольги за темою «Національні меншини у політичних процесах Республіки Словенія» є завершеною науковою працею, яка за своїм науковим рівнем, практичною цінністю, обсягом і оформленням відповідає встановленим вимогам, які ставляться перед дисертаціями, що подані на здобуття наукового ступеня доктора філософії,

Таким чином, дисертація Періч Ольги за темою «Національні меншини у політичних процесах Республіки Словенія» за спеціальністю 052 «Політологія» повністю відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 (зі змінами), вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами), та може бути представлена до захисту на засіданні спеціалізованої вченої ради.

Рецензент:

**доктор політичних наук,
професор кафедри політології
та міжнародних відносин
Маріупольського
державного університету**

Наталія ПАШИНА



Особистий підпис Н. Пашіна
Оксана Стретович засвідчую
Заступник загального відділу [Signature]

ОКСАНА СТРЕТОВИЧ